

Sygn. akt X U 672/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 kwietnia 2018 r.

**Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu X Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych**

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR Marcin Szajner

Protokolant: Ewa Komnata

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 11 kwietnia 2018 r. we W.

sprawy z odwołania M. W.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

z dnia 01.09.2017 r. znak: (...)

w sprawie M. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

o zasiłek chorobowy

zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. z dnia 01.09.2017 r. znak: (...) w ten sposób, że przyznaje wnioskodawczyni M. W. prawo do zasiłku chorobowego za okres od 8.03.2016 roku do 17.03.2016 roku oraz od 10.05.2016 roku do 30.06.2016 roku, a także zwalnia wnioskodawczynię od obowiązku zwrotu na fundusz chorobowy nienależnie pobranego zasiłku chorobowego w kwocie 10.272,16 zł. wraz z odsetkami w wysokości 904,23 zł. (łącznie 11.176,39 zł.).

UZASADNIENIE

Ubezpieczona, (...), wniosła odwołanie od decyzji organu rentowego - Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W., z 1 września 2017 r. znak (...) - (...) odmawiającej jej prawa do zasiłku chorobowego za okres od 8 marca 2016 r. do 17 marca 2016 r. oraz od 10 maja 2016 r. do 30 czerwca 2016 r. i zobowiązującej ją do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego za w/w okresy na fundusz chorobowy w kwocie 10.272,16 zł wraz z odsetkami w wysokości 904,23 zł – łącznie 11.176,39 zł, zaskarżając ją w całości i domagała się jej zmiany poprzez przyznanie prawa do spornego zasiłku chorobowego oraz zasądzenia od organu rentowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Uzasadniając odwołanie, ubezpieczona podniosła, że była zatrudniona w (...) Ośrodku Doradztwa Rolniczego we W. na stanowisku zastępcy dyrektora. W związku ze złamaną nogą przebywała na długotrwałym zwolnieniu lekarskim. W tym okresie była również członkiem organu fundacji działającej pod nazwą Fundusz Regionu (...) i z tego tytułu przysługiwało jej miesięczne wynagrodzenie w wysokości 1.200,00 zł brutto. W okresie zwolnienia lekarskiego wzięła udział w 4 posiedzeniach organu fundacji, tj. Komitetu Regionalnego, na których musiała stawić się w związku z koniecznością złożenia podpisu pod podejmowanymi uchwałami. Ubezpieczona wskazała, że była obecna na

posiedzeniach Komitetów w dniach 29 lutego 2016 r., 15 marca 2016 r., 19 maja 2016 r. i 30 czerwca 2016 r., których czas trwania nigdy nie przekraczał 1 godz. Natomiast otrzymywane wynagrodzenie było ryczałtowe za wykonywanie funkcji, nie zaś za udział w posiedzeniach Komitetu i było wypłacane niezależnie od obecności na posiedzeniach, gdyż związane jest wyłącznie z faktem powołania.

Ubezpieczona podniosła, że Fundacja, w której posiedzeniu wzięła udział jest jednostką, która z samego założenia działa w celach społeczno lub gospodarczo użytecznych. Natomiast brak jej udział w posiedzeniach Komitetu w konsekwencji uniemożliwiłby podjęcie działań fundacji.

W przypadku otrzymanego wynagrodzenia nie można mówić o „zarobku” jako świadczeniu wzajemnym z tytułu „pracy” polegającej na udziale w posiedzeniach. Świadczenie wypłacane ryczałtowo bez względu na ilość posiedzeń i udział w nich nie może być kwalifikowane jako wynagrodzenie za pracę zarobkową, gdyż jest to świadczenie mające raczej na celu zrekompensowanie członkowi Komitetu czasu poświęconego Fundacji (k. 3-6).

Odpowiadając na odwołanie, organ rentowy wniósł o jego oddalenie z uwagi na brak podstaw prawnych do jego uwzględnienia.

Uzasadniając swoje stanowisko, organ rentowy zarzucił, że ubezpieczona przedłożyła zwolnienia lekarskie m.in. od 19.02.2016 r. do 17.03.2016 r. i od 10.05.2016 r. do 30.06.2016 r., za które zakład pracy (...) Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą we W. wypłacił wynagrodzenie z art. 92 Kodeksu pracy od 19.02.2016 r. do 07.03.2016 r. oraz zasiłek chorobowy od 08.03.2016 r. do 17.03.2016 r. i od 10.05.2016 r. do 30.06.2016 r.

Z przeprowadzonego w sprawie postępowania wyjaśniającego wynika, że ubezpieczona w czasie orzeczonych niezdolności do pracy uczestniczyła w posiedzeniu Komitetu Regionalnego w dniach 29.02.2016 r., 15.03.2016 r., 19.05.2016 r. oraz 30.06.2016 r. składając podpisy, co zostało potwierdzone pismem z dnia 21.07.2017 r. znak: (...) fundacji (...) z siedzibą w W..

Z uwagi na powyższe, nie przysługuje jej zasiłek chorobowy za sporne okresy, a tym samym zobowiązana jest jego do zwrotu jako świadczenia nienależnie pobranego (k. 19-20).

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny.

Ubezpieczona M. W., w 2016 r. była zatrudniona na umowę o pracę w (...) Ośrodku Doradztwa Rolniczego we W. na stanowisku zastępcy dyrektora.

W okresie od 4 lutego 2016 r. do 31 lipca 2016 r. w związku ze złamaną nogą, przebywała na długotrwałym zwolnieniu lekarskim obejmujących następujące okresy:

- od 4-18 lutego 2016 r.,
- od 19 lutego 2016 r. do – 17 marca 2016 r. (w zaświadczeniu wskazano, że ubezpieczona może chodzić),
- od 18 marca 2016 r. – 18 kwietnia 2016 r.,
- od 19 kwietnia 2016 r. – 9 maja 2016 r.,
- od 10-30 maja 2016 r. (w zaświadczeniu wskazano, że ubezpieczona może chodzić),
- od 31 maja 2016 r. – 30 czerwca 2016 r. (w zaświadczeniu wskazano, że ubezpieczona może chodzić),
- od 1-14 lipca 2016 r.,
- od 15-31 lipca 2016 r.

Zakład pracy wypłacił ubezpieczonej zasiłek chorobowy, między innymi za następujące okresy:

- od 8-17 marca 2016 r. w wysokości 1.656,80 zł brutto.
- od 10-30 maja 2016 r. w wysokości 3.479,28 zł brutto.
- od 31 maja 2016 r. – 30 czerwca 2016 r. w wysokości 5.136,08 zł brutto.

Od 21 grudnia 2015 r., ubezpieczona jest członkiem Komitetu Regionalnego Fundacji Regionu (...). Fundacja wspiera non profit małe i średnie przedsiębiorstwa poprzez udzielanie pożyczek unijnych, rządowych i samorządowych. Wspiera i pomaga również innym fundacjom, stowarzyszeniom, działalności kulturalnej, społecznej, kościelnej poprzez udzielanie dotacji. Organami Fundacji są: Komitet Regionalny oraz Zarząd Fundacji. Do kompetencji Komitetu należy między innymi powoływanie i odwoływanie członków zarządu fundacji, akceptuje regulaminy, nadzorowanie pracy zarządu. W skład Komitetu wchodzi maksymalnie 6 osób. Komitet w zależności od potrzeb obraduje zazwyczaj do 4 razy w roku. W przypadku większej aktywności Funduszu Komitet obraduje częściej. W przypadku głosowania dotyczącego spraw personalnych czy np. regulaminu, członek Komitetu musi uczestniczyć w głosowaniu osobiście. Nieobecność członka komitetu na posiedzeniu wstrzymuje pracę zarządu, pożyczania pieniędzy.

Za wykonywanie funkcji członka fundacji, ubezpieczona otrzymuje miesięczne ryczałtowe wynagrodzenie w wysokości 1.200,00 zł brutto. Wynagrodzenie jest niezależne od obecności na posiedzeniach Komitetu.

W dniach 29 lutego 2016 r., 15 marca 2016 r., 19 maja 2016 r. i 30 czerwca 2016 r. uczestniczyła w posiedzeniach Komitetu i składała podpisy na podjętych uchwałach. Posiedzenia trwały od 30 minut do 1 godziny. Wszystkie posiedzenia wymagały obecności ubezpieczonej. Jej nieobecność wstrzymywałaby pracę Fundacji.

Dowody:

- Zeznania świadka R. J. złożone na rozprawie 11.04.2018 r.,
- Wyjaśnienia ubezpieczonej M. W. złożone na rozprawie 11.04.2018 r.,
- Uwierzytelniona kserokopia Statutu (...) karta 7-13,
- Uwierzytelnione kserokopie uchwał – karta 14-15,
- Dokumenty w aktach ZUS.

Sąd Rejonowy zważył co następuje:

Odwołanie zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (t.j. z Dz. U. z 2017 r., poz. 1368 ze zm., zwanej dalej ustawą) w zw. z art. 7 ustawy z 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1773 ze zm.), ubezpieczony wykonujący w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową lub wykorzystujący zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia.

Powyższy przepis zawiera dwie niezależne od siebie, mające samoistny charakter, przesłanki powodujące utratę prawa do zasiłku chorobowego. Pierwsza przesłanka to wykonywanie pracy zarobkowej (w okresie orzeczonej niezdolności do pracy). Druga to wykorzystywanie zwolnienia lekarskiego w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia.

Utrata prawa do zasiłku chorobowego na podstawie art. 17 ustawy, oparta jest na założeniu nierzetelności zwolnienia lekarskiego, tj. na uznaniu, że jeżeli zaistniały wymienione zachowania, to w rzeczywistości nie zachodziła sytuacja

chroniona prawem, a pracownik nadużył prawa do świadczeń z ubezpieczenia chorobowego. Utrata prawa do zasiłku chorobowego w okolicznościach art. 17 ustawy ma przeto na celu nie tyle represjonowanie ubezpieczonego za zachowanie sprzeczne ze statusem chorego, lecz raczej przeciwdziałanie wypłacie świadczeń (zasiłku chorobowego lub wynagrodzenia gwarancyjnego) w okolicznościach, które ustawodawca ocenia jako nadużycie prawa. Jest to więc nie tyle sankcja za naganne z punktu widzenia interesów instytucji ubezpieczeniowej zachowanie się ubezpieczonego, co odebranie prawa do nienależnego mu świadczenia w związku z nieistnieniem chronionej sytuacji (por. Komentarz do art. 17 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa; Inetta Jędrasik-Jankowska; LexPolonica).

Bezsporne w sprawie było, że ubezpieczona w okresie orzeczonej niezdolności do pracy (od 19 lutego 2016 r. do 17 marca 2016 r., od 10-30 maja 2016 r. oraz od 31 maja 2016 r. – 30 czerwca 2016 r.) w dniach 29 lutego 2016 r., 15 marca 2016 r., 19 maja 2016 r. i 30 czerwca 2016 r. uczestniczyła w posiedzeniach Komitetu Regionalnego Fundusz (...) W.. Bezsporne w było również to, że za poszczególne miesiące uzyskiwała wynagrodzenie w wysokości 1.200,00 zł brutto.

Orzecznictwo w sposób dość jednoznaczny stoi na stanowisku, że wszelka aktywność zarobkowa w okresie pobierania zasiłku powoduje skutek w postaci utraty prawa do niego (np. wyrok SN z 05.04.2005 r., I UK 370/04 – publ. portal orzeczeń SN). Sąd Najwyższy uznaje jednak, że od tej zasady mogą istnieć pewne odstępstwa uzasadnione zwłaszcza sporadycznym i formalnym charakterem czynności ubezpieczonego lub ich niezbędnością dla kontynuacji działalności gospodarczej. Możliwość uznania, że nie dochodzi do utraty prawa do zasiłku chorobowego, w przypadku aktywności zmierzającej do osiągnięcia zarobku w czasie pobierania tego zasiłku, występuje tylko wówczas, gdy ma ona charakter incydentalny i wymuszony okolicznościami (zob. wyrok SN z 09.10.2006 r. II UK 44/06; z 15.06.2007 r. II UK 223/06; z 03.03.2010 r. III UK 71/09 – publ. portal orzeczeń SN).

W ocenie Sądu, analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wskazuje, że czynności wykonywane przez ubezpieczoną w okresie spornym miały charakter sporadyczny i incydentalny, wymuszony ważnymi okolicznościami. Z ustaleń faktycznych wynika, że posiedzenia Komitetu, zwyczajowo odbywają się raz na kwartał. Jednak w 2016 r. z uwagi na większą aktywność Fundacji, odbywały się częściej. Obecność ubezpieczonej na posiedzeniach Komitetu wynikała z faktu, że podejmowano na nich uchwały w sprawach, które wymagały jej osobistego uczestnictwa. Natomiast jej nieobecność zablokowałaby działalność statutową Fundacji, której celem jest wspieranie sektora małej i średniej przedsiębiorczości w pozyskiwaniu środków na rozwój działalności. Należy wskazać, że Fundacja jest instytucją non profit realizującą w swym założeniu bardzo ważne cele społeczno-gospodarcze.

Poza tym nie sposób uznać, jako pracę zarobkową wykonywane przez ubezpieczoną czynności wynikających z bycia członkiem Komitetu Regionalnego Funduszu Regiony (...), albowiem nie jest ono objęte zakresem pojęcia "praca zarobkowa" w rozumieniu powyższego przepisu, tym bardziej, że jak wynika z przeprowadzonego postępowania dowodowego, posiedzenia Komitetu odbywają się zazwyczaj raz na kwartał i trwają od 30 minut do 1 godziny. Natomiast ustalone wynagrodzenie w wysokości 1.200,00 zł brutto jest świadczeniem ryczałtowym, niezależnym od jakiegokolwiek aktywności członka Komitetu w posiedzeniach. Nie może zatem stanowić pracy zarobkowej, pełnienie przez ubezpieczoną funkcji członka komitetu, skutkujące utratą prawa do zasiłku chorobowego.

Równocześnie w okolicznościach ustalonego stanu faktycznego, zachowaniu ubezpieczonej nie można przypisać wykorzystywania zwolnienia lekarskiego w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia. Za takie zachowanie należy określić takiego typu postępowanie, które w powszechnym przekonaniu jest niewłaściwe dla osoby chorej i może powodować przedłużenie okresu niezdolności do pracy. Tymczasem w toku postępowania w żaden sposób nie zostało przede wszystkim wykazane, że obecność ubezpieczonej na posiedzeniach Komitetu w jakikolwiek sposób spowodowała przedłużenie jej niezdolności do pracy. Trudno zatem mówić, że jej pojawienie się na posiedzeniach miało jakikolwiek wpływ na przedłużenie niezdolności do pracy. Faktem powszechnie uznawanym w orzecznictwie jest możliwość wykonywania przez chorego w okresie zwolnienia lekarskich zwykłych czynności życia codziennego. Ubezpieczona miała odnotowane w zwolnieniu lekarskim, że „może chodzić”. Mogła zatem podejmować zwykłe czynności życia codziennego i w ocenie Sądu, nie sposób jej zachowaniu przypisać jakiegось naganego charakteru,

który w powszechnym przekonaniu byłby niewłaściwy dla niej, w sytuacji kiedy obecność na posiedzeniach Komitetu nie miał żadnego wpływu na jej niezdolność do pracy.

Niezależnie od powyższego, należy wskazać, że decyzja organu rentowego w zakresie żądania zwrotu odsetek liczonych od momentu wypłacenia świadczenia, nie znajduje żadnej podstawy prawnej.

W wyroku z dnia 3 lutego 2010 r. (sygn. akt I UK 210/09, LEX nr 585713) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że odesłanie do zasad prawa cywilnego w art. 84 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie dotyczy określenia terminu, od którego dłużnik pobierający nienależnie świadczenie z ubezpieczenia społecznego spóźnia się z jego zwrotem. Nie jest to materia zasad prawa cywilnego, lecz prawa ubezpieczeń społecznych. Określenia terminu, od którego należą się odsetki od świadczeń z ubezpieczenia społecznego, także od świadczeń podlegających zwrotowi, należy poszukiwać w prawie ubezpieczeń społecznych, a nie w prawie cywilnym.

Utrwalony jest pogląd orzecznictwa, że żądanie zwrotu nienależnie pobranego świadczenia następuje przez doręczenie dotyczącej tego decyzji (można powiedzieć, że staje się wymagalne w tym momencie, a nie w czasie spełniania świadczeń). Z tą chwilą następuje też wymagalność (w prawnym znaczeniu według prawa cywilnego – art. 359 § 2 k.c.) roszczenia o odsetki, gdyż od tej chwili dłużnik pozostaje w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia głównego (art. 481 § 1 k.c.). Rozwinięcie powyższego stanowiska Sądu Najwyższego nastąpiło w licznych orzeczeniach sądów apelacyjnych, zajmujących się materią przedmiotowego zagadnienia i tak w wyroku z dnia 18 października 2013 r. (sygn. akt III AUa 229/13 – publ. portal orzeczeń SA w Gdańsku) Sąd Apelacyjny w Gdańsku wskazał, że z tą też chwilą rozpoczyna się bieg przedawnienia roszczenia o zapłatę odsetek.

W wyrokach z 28 stycznia 2016 r. (sygn. akt III AUa 736/15 – publ. portal orzeczeń SA w Poznaniu)) oraz z 17 marca 2016 r. (sygn. akt III AUa 1359/15 – publ. portal orzeczeń SA w Poznaniu) Sąd Apelacyjny w Poznaniu podkreślił, iż nie można utrzymywać, że świadczenia wypłacone na podstawie pozostającej w obrocie prawnym decyzji administracyjnej jako nienależne podlegały zwrotowi w dacie wypłaty, choćby przesłanki przyznania świadczenia w rzeczywistości nie istniały lub odpadły. Świadczenia w myśl art. 84 u.s.u.s. i art. 138 u.e.r.f.u.s., uważane za nienależne, podlegają zwrotowi dopiero wtedy, gdy organ rentowy wyda stosowną decyzję administracyjną. Zatem organ rentowy powinien naliczać odsetki ustawowe od nienależnie pobranego świadczenia od dnia doręczenia osobie zobowiązanej decyzji obligującej do zwrotu takiego świadczenia, gdyż dopiero od tej daty osoba taka pozostaje w zwłoce ze spełnieniem świadczenia.

Zatem w przypadku pobrania przez ubezpieczonego nienależnego świadczenia z ubezpieczenia społecznego, organ rentowy może żądać odsetek liczonych od momentu doręczenia ubezpieczonemu decyzji stwierdzającej jej zwrot, gdyż od tego momentu pozostaje on w opóźnieniu, a nie od momenty ich wypłaty. Okoliczności te w końcu powinny dotrzeć do tutejszego organu rentowego, gdyż tutejszy Sąd już wielokrotnie zwracał na to uwagę w swoich uzasadnieniach uchylając nie jedną już decyzję w tym zakresie.

Stan faktyczny w sprawie był w zasadzie bezsporny, nie kwestionowany przez żadną ze stron dlatego Sąd oparł swoje ustalenia o dokumenty znajdujące się w aktach sprawy oraz aktach organu rentowego. Za wiarygodne Sąd uznał również zeznania świadka oraz wyjaśnienia ubezpieczonej, które spójnie korespondowały z pozostałym wiarygodnym materiałem dowodowym w sprawie.

Z powyższych względów, Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał ubezpieczonej prawo do zasiłku chorobowego za okres od 8 marca 2016 r. do 17 marca 2016 r. oraz od 10 maja 2016 r. do 30 czerwca 2016 r. i jednocześnie zwolnił ją z obowiązku zwrotu pobranego zasiłku chorobowego za powyższą okres na fundusz chorobowy wraz z ustawowymi odsetkami w łącznej kwocie 10.272,16 zł.

Mając powyższe na uwadze, Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.